

Tromsøpalme *Heracleum persicum*

Status

Kategori i Fremmedartslista 2018: Svært høy risiko (SE)

Fakta

Tromsøpalme er, som sin nære slektning kjempebjørnekjeks, blitt en svært problematisk art i Norge. Den kan danne store bestander som fortrenger hjemlige arter og som har negative effekter på naturmiljøet (mangfoldet av arter og naturtyper); den påvirker folks trivsel og arealbruk og kan føre til hudskader og helseproblemer. Arten sprer seg raskt til stadig nye områder. Tromsøpalme vurderes til svært høy økologisk risiko på grunn av et stort invasjonspotensial og middels økologiske effekter.

Foto: Eli Fremstad, Artsdatabanken

Helsefare

Plantesaften av tromsøpalme utgjør en helserisiko for både mennesker og dyr. Den inneholder stoffer (furocoumariner), som på hud kan gi kløende eksemliknende utslett, og væskefylte blemmer. Utslettet kan bli forsterket av eksponering av berørte områder til direkte sollys, og i verste fall kan dette følge til utvikling av arr og permanente pigmentforandringer i huden. Ved spørsmål om giftvirkning og behandling bør lege kontaktes, eventuelt Giftinformasjonen på tlf. 22 59 13 00. Nettadresse: www.giftinfo.no.

Utbredelse

Tromsøpalme kommer opprinnelig fra Kaukasus og Iran. Den ble introdusert til Alta fra England som prydplante i 1836. Det var i Tromsø den etablerte seg for alvor utenfor hagene i de nærmeste omgivelsene. Nå er den i ferd med å spre seg til store deler av landet. Dagens forekomster skyldes ofte bevisste utsåinger eller innplantinger i hager, kirkegårder og bygdetun, men arten sprer seg også raskt langs veier og i grøftekanter. Tromsøpalme kan vokse på en rekke ulike voksesteder, men trives mest i åpent terreng på relativt dyp og noe næringsrik mark. Den kan danne store bestander, endre vekststedenes struktur og fortrenge hjemlige arter. Tromsøpalme er også til hinder for ulike typer arealbruk fordi den er så plasskrevende.

Biologi/Kjennetegn

Tromsøpalme er en storvokst, flerårig art i skjermplantefamilien. Den kan bli over 4 m høy, men er som oftest lavere (1-2 m), spesielt der den er forholdsvis nyetablert. Stengelen er hul og opptil 5 cm i diameter (men oftest mindre). Den danner rosetter av finnete og grovtannede blad. Bladene kan bli opptil 2 m lange, særlig på skyggefulle steder. Nedre del av stengelen og bladstilkene kan være grønne, ha grove purpurfargete flekker eller være jevnt farget i purpurrødt. Hovedskjermen i toppen av skuddet er 20-50 cm bred og større enn de øvrige

skjermene (som ofte visner ned uten fruktsetting). Skjermene er nokså flate eller svakt hvelvete. Blomstene er snøhvite.

Spredning

Arten spres ut av hager og bebyggelse med frø og hageavfall. Den spres også ved flytting av jordmasser som kan inneholde frø og deler av røtter og jordstengler. Hver plante kan produsere opp til 50 000 frø. De fleste frøene havner på bakken nær morplanten, men frøene kan også spres med vann og vind og kan være spiredyktige i minst 7-8 år. Mange forekomster i strandområder tyder på at frøene har spireevnen i behold etter opphold i sjøvann. Spredning langs samferdselsnettene skjer ved at frøene fra planter i veikantene rives med av luftstrømmen fra biltrafikken.

Bekjempelse

Bekjempelse av tromsøpalme er en stor jobb på grunn av det omfattende rotsystemet og det er utprøvd flere metoder. Spredning kan hindres ved å fjerne planten mekanisk ved å slå ned stengelen og grave opp rota ned til 15 cm. Det mest effektive er å fjerne tromsøpalme når stenglene er velutviklet og blomstringen i gang, men før den setter frø (mai-juni). Avkuttete blomsterstander bør destrueres. Hageavfall skal ikke kastes i bekkeskråninger eller andre offentlige grøntområder, men kan leveres i restavfallet på nærmeste miljøstasjon. Slått er en måte å bekjempe større bestander på, og dette bør gjentas flere ganger utover sommeren for å tyne planten mest mulig for næringsstoffer. Første slått bør være i juni, siste i september. Kjemisk bekjempelse med glyfosat (Roundup) er også effektivt, men dette preparatet tar all annen vegetasjon også. Valg av metode avhenger av bestandsstruktur og areal, kvalitet på naturtypen (dvs. om herbicider kan eller bør anvendes) og midler som står til rådighet. All bekjemping, både mekanisk og kjemisk, må foregå med fullt verneutstyr. Felles for alle metodene er at de må gjennomføres flere ganger per sesong og over flere år, inntil plantenes rotsystemer er tømt for næring og frøbanken er tilintetgjort.

Linker

<https://artsdatabanken.no/Fremmedarter/2018/N/1278>

<http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark243.pdf>

<https://www.fylkesmannen.no/nb/Hedmark/Miljo-og-klima/Naturforvaltning/Fremmede-arter1/>

<https://helsenorge.no/Giftinformasjon/planter-og-bar/tromsopalme>